

**ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАВНА АГРАРНА АКАДЕМІЯ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ
КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ ПІДПРИЄМСТВА**

Освітньо-професійна програма Економіка підприємства
Спеціальність 051 Економіка
Ступінь вищої освіти Магістр

ДОПУСКАЄТЬСЯ ДО ЗАХИСТУ

Завідувач кафедри _____

д.е.н., професор Макаренко П. М.

03 грудня 2018 року

**МАГІСТЕРСЬКА ДИПЛОМНА
РОБОТА**

на тему: **«Виробничі витрати підприємства та перспективи зниження
собівартості продукції» (на матеріалах приватного підприємства
«імені Калашника» Полтавського району)**

виконала здобувач вищої освіти денної форми навчання

Кузьменко Ірина Миколаївна

Керівник магістерської дипломної роботи,
к. е. н., доцент

Миколенко І.Г.

Полтава – 2018 року

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАВНА АГРАРНА АКАДЕМІЯ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ**

КУЗЬМЕНКО ІРИНА МИКОЛАЇВНА

**ВИРОБНИЧІ ВИТРАТИ ПІДПРИЄМСТВА ТА ПЕРСПЕКТИВИ
ЗНИЖЕННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ**

Освітньо-професійна програма Економіка підприємства
Спеціальність 051 Економіка
Ступінь вищої освіти Магістр

РЕФЕРАТ
магістерської дипломної роботи на здобуття кваліфікації
магістр економіки

Полтава – 2018

Магістерська дипломна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел із 82 найменувань, додатків. Основний зміст роботи викладено на 148 сторінках комп'ютерного тексту, вона містить 40 таблиць, 7 рисунків та 7 додатків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі **«Теоретичні та методичні основи формування витрат у сільському господарстві»**, обґрунтовано, що собівартість продукції належить до числа найважливіших показників роботи підприємства. Порівняння витрат і результатів діяльності дозволяє оцінити ефективність роботи підприємства. У процесі реалізації підприємство відшкодовує здійснені витрати і, якщо воно працює ефективно, отримує прибуток. Чим більша величина здійснених витрат і рівень їх витратовіддачі, тим більше прибутку отримує підприємство. Діяльність підприємця пов'язана з витратами матеріально-речових, трудових ресурсів, цінність яких визначається на ринку. В системі управління підприємством головним об'єктом є процес обліку, аналізу та контролю витрат господарської діяльності в цілому та в розрізі їх видів, цілей, періодів виконання.

Собівартість як економічна категорія являє собою відокремлену частину вартості. Основу цієї категорії становлять вартість спожитих засобів виробництва і вартість необхідного продукту. В економічному розумінні собівартість це грошовий вираз витрат підприємства на виробництво і реалізацію продукції, робіт або послуг. Визначення рівня виробничих витрат продукції в аграрних підприємствах дає можливість встановити доходність галузей, окремих сільськогосподарських культур і видів худоби, а собівартість сільськогосподарської продукції формується під впливом багатьох факторів, зокрема співвідношення темпів змін обсягів виробництва і поточних витрат на продукцію, які визначають її рівень і тенденції.

У другому розділі **«Аналіз досягнутого рівня витрат та собівартості продукції в підприємстві»** визначено, що значну роль в пошуку резервів зниження витрат виробництва належить правильній оцінці та аналізу господарської діяльності підприємства: здійснення систематичного контролю за виконанням плану зниження витрат виробництва; вивчення впливу факторів на зміну їх рівня; виявлення резервів зниження собівартості продукції; об'єктивна оцінка діяльності підприємства по використанню можливостей зниження витрат виробництва і розробки заходів, направлених на освоєння виявлених резервів. За період 2013-2017 рр. у структурі витрат на виробництво сільськогосподарської продукції в аграрних підприємствах Полтавського району зменшилась питома вага витрат на оплату праці з 8,3 % у 2013 р. до 6,7 % у 2017 р., відповідно скоротились витрати на відрахування на соціальні заходи з 3,1 % до 1,5 %. Суттєво збільшилась вага орендної плати за земельні паї з 58,7 % у 2013 р. до 62,9% у 2017 р.

Найбільшу питому вагу у структурі витрат виробництва продукції рослинництва ПП «імені Калашника» у 2017 р. займають матеріальні витрати – 50 %, серед яких найбільшу питому вагу складають плата за оренду – 25 %, витрати на нафтопродукти та запасні частини – по 15 %, витрати на насіння та

посадковий матеріал – 11 %. Загальні витрати в галузі рослинництва зросли на 123 %. Найбільшу структуру сукупних витрат у 2017 р. в галузі тваринництва ПП «імені Калашника» займають матеріальні витрати – 70 % та витрати на оплату праці – 21 % (вдвічі більше ніж по рослинництву), це свідчить про те, що галузь є матеріаломісткою та має суттєву частину участі живої праці у процесі виробництва. За досліджуваний період загальна сума витрат зросла на у 3 рази (31,6 млн. грн).

У третьому розділі **«Резерви оптимізації витрат підприємства та зниження собівартості продукції»** обґрунтовані рекомендації та висвітлено шляхи та резерви удосконалення системи управління витратами, зокрема напрямки удосконалення технологій виробництва продукції тваринництва та впровадження ресурсоощадних технологій вирощування сільськогосподарських культур, оптимізації структури витрат при виробництві та реалізації продукції; впровадження проти витратного механізму в управлінні виробництвом; виробництво продукції на основі розрахунків обсягів продукції, що забезпечують беззбиткове виробництво. Одним із напрямків оптимізації виробничих витрат у сільському господарстві є використання проти витратного механізму АПК. Для досліджуваного господарства за допомогою економіко-математичних методів та ЕОМ розрахована оптимальна структура площ посіву основних сільськогосподарських культур, що забезпечить одержання максимального прибутку при не менших обсягах валової продукції та мінімальних витратах матеріально-грошових ресурсів.

Новітнім напрямком бізнесу для ПП «імені Калашника» пропонуємо вирощування малини. Нами розраховані 5 технологічних карт починаючи від обробітку ґрунту до року плодоношення малини. Істотного зниження собівартості продукції ПП «імені Калашника» можна досягти завдяки сучасним технологіям, що частиною щоденного життя в сільському господарстві. Перший етап передбачає створення АРМ фахівців усіх профілів. На другому етапі проводиться об'єднання АРМ управлінців у локальні комп'ютерні мережі. Третій етап об'єднує локальні мережі відомчого або регіонального органу з локальними інформаційними мережами підприємств та організацій, які належать до даної галузі або розташовані в даному регіоні, з використанням технологій Internet і Intranet. У структурі ресурсоенергозатрат на виробництво молока найбільшу частку займають корми (40-50 %), тому пропонуємо оптимізацію кормових раціонів.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

1. За період 2013-2017 рр. у структурі витрат на виробництво сільськогосподарської продукції в аграрних підприємствах Полтавського району зменшилась питома вага витрат на оплату праці з 8,3 % у 2013 р. до 6,7 % у 2017 р., відповідно скоротились витрати на відрахування на соціальні заходи з 3,1 % до 1,5 %. Суттєво збільшилась вага орендної плати за земельні паї з 58,7 % у 2013 р. до 62,9% у 2017 р.

2. Як свідчать дані, у 2017 р. порівняно з 2013 р. у ПП «імені Калашника» зменшення собівартості виробництва 1 ц не відбулося по жодному виду продукції. Найбільше у рослинництві зросла собівартість виробництва

кукурудзи на зерно та вівса – майже у 3,8 рази. Найменше зросла собівартість ріпаку озимого – всього на 39,4% та овочів – у 2,4 рази. Також суттєво зросла і собівартість продукції тваринництва, особливо по виробництву меду – у 4,6 рази, витрати на виробництво 1 ц приросту свиней та молока збільшилися однаковими темпами – у 2,9 рази, виробництво приросту великої рогатої худоби зросло найменше – у 1,8 рази.

3. Собівартість виробництва всіх видів продукції ПП «імені Калашника» за 2013-2017 рр. суттєво зросла і у рослинництві найбільше зросла собівартість вирощування соняшнику, сої та овочів, проте урожайність цих культур зменшилась і мала негативний вплив на собівартість одиниці продукції. Зрозуміло, що за п'ять років зросли загальні витрати по всім культурам у розрахунку на 1 га посіву, проте як позитивний фактор, слід відмітити зменшення витрат у розрахунку на одиницю продукції за рахунок зростання урожайності сільськогосподарських культур. У тваринництві собівартість також збільшилась, проте по виробництву приросту свиней та молока таке зростання частково окупилося зростанням продуктивності тварин.

4. Одним із напрямків оптимізації виробничих витрат у сільському господарстві є використання проти витратного механізму АПК. З метою підвищення матеріальної зацікавленості працівників ПП «імені Калашника» у досягненні кінцевих результатів з економії всіх видів ресурсів на підприємстві, ефективності виробництва та якості праці, доцільно ввести нове положення про преміювання працівників, керівників, спеціалістів господарства з фонду оплати праці, а розміри премій працівникам нараховуватимуться, виходячи з виконання плану оптимізації витрат та економії ресурсів.

5. Для досліджуваного господарства за допомогою економіко-математичних методів та ЕОМ розрахована оптимальна структура площ посіву основних сільськогосподарських культур. Основною метою оптимізації посівних площ для ПП «імені Калашника» було збереження обсягів виробництва валової продукції, максимізація чистого доходу по основним галузям виробництва та зростання окупності витрат. Збільшення валової продукції складає 2,052 млн. грн, а максимальний прибуток в галузі рослинництва підприємство може отримати 29,19 млн. грн, розмір економічного ефекту становитиме 2,043 млн. грн. Окупність витрат складає 80,1 %, що дозволяє забезпечити розширене відтворення виробництва.

6. Новітнім напрямком бізнесу для ПП «імені Калашника» пропонуємо вирощування малини. Нами розраховані 5 технологічних карт починаючи від обробітку ґрунту до року плодоношення малини. Розрахунок ефективності проекту виробництва ягід малини на площі 10 га, валовим виробництвом 800 ц в ПП «імені Калашника» показує швидку окупність та прибутковість даного бізнесу. На основі проведених розрахунків можна стверджувати, що при впровадженні бізнес-плану з вирощування ремонтантної малини в умовах ПП «імені Калашника» можна отримати достатньо високий чистий прибуток у розмірі 2,4 млн. грн забезпечити рентабельність на рівні 199 %. При цьому строк окупності інвестицій в основний капітал може складати 2,2-2,5 роки.

7. Істотного зниження собівартості продукції ПП «імені Калашника» можна досягти завдяки сучасним технологіям, що частиною щоденного життя в сільському господарстві. Перший етап передбачає створення АРМ фахівців усіх профілів. На другому етапі проводиться об'єднання АРМ управлінців у локальні комп'ютерні мережі. Третій етап об'єднує локальні мережі відомчого або регіонального органу з локальними інформаційними мережами підприємств та організацій, які належать до даної галузі або розташовані в даному регіоні, з використанням технологій Internet і Intranet.

8. Перше місце в структурі товарної продукції ПП «імені Калашника» займає молоко, а витрати на утримання корів є досить значними. У структурі ресурсоенергозатрат на виробництво молока найбільшу частку займають корми (40-50 %), тому пропонуємо оптимізацію кормових раціонів. Економічна ефективність оптимізованих раціонів годівлі корів визначається оптимальними витратами кормових ресурсів, які займають одну з головних позицій у структурі собівартості виробництва молока. Економічний ефект за рахунок оптимізації літнього кормового раціону складе 30 тис. грн, а зимового – 164 тис. грн.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА

1. Кузьменко І.М. Розвиток експортного потенціалу вітчизняного молоко-продуктового підкомплексу. Матеріали науково-практичних конференцій студентів за результатами проходження виробничих фахових практик за напрямками підготовки (спеціальностями) «Сучасний стан і перспективи вдосконалення практичної підготовки студентів економічного профілю», випуск 10, 2017 р. Полтава: ПДАА, 2017 р. С. 121-123.

2. Кузьменко І.М. Організаційна культура та бізнес етика як інструмент конкурентоспроможності підприємства. Матеріали студентської наукової конференції присвяченої дню студента, 16 листопада 2017 р. Полтава ПДАА, 2017 р. С.91-93.

3. Кузьменко І.М. Ефективність використання виробничих витрат у сільському господарстві. Матеріали науково-практичної конференції за підсумками проходження здобувачами вищої освіти виробничих практик, випуск 11, 2018 р. Полтава: ПДАА, 2018 р. С. 33-35.

4. Кузьменко І.М. Оптимізація виробничих витрат підприємства. Матеріали студентської наукової конференції Полтавської державної аграрної академії, 25-26 квітня 2018 р. Том І. Полтава: РВВ ПДАА, 2018. С. 93-95.

АНОТАЦІЯ

Кузьменко І.М. **Виробничі витрати підприємства та перспективи зниження собівартості продукції.** – Кваліфікаційна робота на правах рукопису. Магістерська дипломна робота на здобуття ступеня вищої освіти магістр за освітньо-професійною програмою Економіка підприємства спеціальності 051 Економіка – Полтавської державної аграрної академії, Полтава, 2018.

Дипломна робота присвячена аналізу, оцінці та розробці рекомендацій щодо зниження собівартості продукції аграрних підприємств. У роботі здійснено: теоретичне обґрунтування сутності, вузлових чинників та напрямків

зниження собівартості продукції; розкриття специфічних особливостей управління та формування стратегічних позицій діяльності аграрних підприємств; обґрунтування критеріїв, показників та методів оцінки витрат виробництва; оцінка сучасного рівня результативності сільськогосподарських підприємств регіону; дослідження впливу основних чинників на формування витрат досліджуваних підприємств; визначення можливостей ресурсоощадження, збільшення прибутків аграрних підприємств і досягнення прийнятного рівня рентабельності галузі.

Ключові слова: витрати, економічна ефективність, прибуток, результативність, рентабельність, собівартість.

АННОТАЦИЯ

Кузьменко И.Н. – Рукопись. **Производственные затраты предприятия и перспективы снижения себестоимости продукции.** – Квалификационная работа на правах рукописи. Магистерская дипломная работа на соискание степени высшего образования магистр образовательно-профессиональной программы Экономика предприятия специальности 051 «Экономика» – Полтавской государственной аграрной академии, Полтава, 2018.

Дипломная работа посвящена анализу, оценке и разработке рекомендаций по снижению себестоимости продукции аграрных предприятий. В работе осуществлен: теоретическое обоснование сущности, узловых факторов и направлений снижения себестоимости продукции; раскрытие специфических особенностей управления и формирования стратегических позиций деятельности аграрных предприятий; обоснование критериев, показателей и методов оценки издержек производства; оценка современного уровня результативности сельскохозяйственных предприятий региона; исследование влияния основных факторов на формирование затрат исследуемых предприятий; определение возможностей ресурсоощаднения, увеличению доходов аграрных предприятий и достижения приемлемого уровня рентабельности отрасли.

Ключевые слова: затраты, прибыль, результативность, рентабельность, себестоимость, экономическая эффективность.

ANNOTATION

Kuzmenko I.M. **Production costs of the enterprise and prospects for reducing the cost of production.** – Qualification work on the rights of the manuscript. Diploma work on obtaining a higher education degree with a specialty 051 «Economics» – Poltava State Agrarian Academy, Poltava, 2018.

Master's thesis is devoted to analyzing, evaluating and developing recommendations for reducing the cost of crop production farms. The paper by: a theoretical study nature, nodal factors and Low cost of crop production, disclosure of specific features of formation and the strategic position of agricultural enterprises; justification criteria, indicators and evaluation methods of production costs, appreciation of the present level of performance of agricultural enterprises in the region, studying the influence of basic factors in the formation of costs in the studied crop enterprises; risers identify opportunities, increase income of agricultural enterprises and achieve an acceptable level of profitability of the industry.

Key words: cost, effectiveness, economic efficiency, revenue, profitability.